

Startbijeenkomst Themagroep Nieuwe Rassen

15 december 2009, Randwijk

Op dinsdagmiddag 15 december vond op PPO Randwijk de startbijeenkomst plaats van de Themagroep Nieuwe Rassen binnen het Bedrijfsnetwerk Fruitteelt. Tijdens de voordracht van Maaïke Raaimakers namen ook de kleinfruit telers deel aan deze bijeenkomst.

Doel van deze startbijeenkomst was het verspreiden van kennis en het uitwisselen van ideeën over veredeling, rassenselectie en rassenintroductie voor de biologische hardfruit sector.

2^e fase Rassenonderzoek

Als eerste presenteerde Bertus Meijer, rassenonderzoeker bij PPO Fruit, de voorlopige resultaten van het zogenaamde 2^e fase rassenonderzoek onder biologische teeltomstandigheden. De opdracht die door de telers bij de start van het onderzoek is meegegeven was: zoek een vervanger van jonagold, vergelijkbaar in smaaktype en tijdstip van afzetten. Voor peer was de vraag naar een nieuw ras bewaarpeer dat zich duidelijk onderscheidt van Conference. Na 3 jaar onderzoek zijn er nog 9 appelrassen en 4 perenrassen over. De onderzoeker en de begeleidingscommissie staan nu voor de taak op dit aantal verder in te perken tot 3-4 appelrassen en 2 perenrassen. Aan deze rassen zal dan de komende 3 jaar verder onderzoek worden gedaan, met name naar pluktijdstip en bewaring. Bertus liet de gegevens van de overgebleven rassen de revue passeren en beantwoorde vragen over de onderzoeksmethodiek. Na afloop van de presentatie konden de aanwezigen van de best scorende rassen wat stukje proeven en kon een mening worden gegeven over het uiterlijk van een aantal rassen. Op deze eenvoudige manier werd de mening van de onderzoekers en de begeleidingscommissie nog een keer vergeleken met de mening van de aanwezige telers. Het proeven en bekijken van de nieuwe rassen leidde tot een levendig gesprek.

Veredeling voor de biologische sector

Maaïke Raaimakers, kennismanager biologisch uitgangsmateriaal en verdeling bij Biologica, ging in op de ontwikkelingen in de veredeling ten behoeve van de biologische sector. Tot nu toe komen bijna alle nieuwe rassen nog uit de gangbare veredelingsprogramma's. De brede inzet van genetische modificatie zou er toe kunnen leiden dat deze rassen in de toekomst niet meer door biologische telers kunnen worden gebruikt. Door de voorstanders van genetische modificatie, actueel is met name de cisgenese, wordt nu juist aangegeven dat dit een snellere oplossing zou kunnen bieden voor de ziektegevoeligheid waar ook de biologische telers last van hebben. Maaïke ging in op de toegepaste technieken en de bezwaren van de biologische landbouwbeweging tegen genetische modificatie. Deze bezwaren zijn deels van principiële aard zoals het willen respecteren van de heelheid, de integriteit van planten en dieren. Het ingrijpen op celniveau en in het genetisch materiaal wordt daarom afgewezen. Andere bezwaren zijn van meer praktische aard zoals het risico op mislukkingen en het verspreiden van ongewenste eigenschappen wilde planten. Door vooruitgang in de techniek zullen waarschijnlijk steeds meer van deze praktische bezwaren kunnen worden weggenomen. De principiële bezwaren blijven en zo is de verwachting dat de biologische beweging ook in de toekomst genetische modificatie zal blijven afwijzen.

Voor verschillende gewassen zijn er daarom eigen veredelingsprogramma's met klassieke technieken en toegespitst op de specifieke wensen van de biologische sector. Een aantal voorbeelden werden getoond. Interessant is daarbij dat in een aantal gevallen de hele keten deel neemt in het veredelingsproces.

Maaïke liet nog even kort de uitgangspunten van de biologische teelt de revue passeren. Gezondheid van planten wordt hier in de eerste plaats gezien als de uitkomst van een systeemaanpak waarin vruchtwisseling, evenwichtige bemesting en een gezonde bodem een belangrijke rol spelen.

Daarnaast zijn natuurlijk robuuste rassen van belang. Discussiepunt was in hoeverre de biologische fruitteelt nog meer kan doen om het systeem te optimaliseren. Vruchtwisseling biedt in een langjarige teelt weinig solaa's. Het mengen van veel verschillende rassen is theoretisch een interessante manier om de ziektedruk te verlagen maar stuit op veel praktische problemen.

In de discussie over het stapelen van resistentiegenen werd door één van de aanwezigen gememoreerd dat de biologische telers inmiddels best veel ervaring hebben met de schurftresistente rassen, beginnend bij Prima en Priscilla. Daarbij hebben we geleerd dat deze resistentie soms gemakkelijk doorbroken wordt en dat er ook ineens heel nieuwe schimmels op kunnen duiken zoals de regenvlekkenziekte en blackrot. De waarde van resistentieveredeling moet ook niet worden overdreven.

Nieuwe rassen en hun presentatie

Wanneer we iets verder om ons heen kijken in Europa zien we een heel scala aan nieuwe rassen die mogelijk interessant kunnen zijn voor de biologische teler. Wouter van Teeffelen, WTE Fruitadvies, gaf een boeiend overzicht van deze rassen.

Hij begon als adviseur met aan te geven waar volgens hem een nieuw ras aan moet voldoen: marktwaarde vertalend in een hoge verkoopprijs, teeltwaarde vertalend in een lage kostprijs en een hoog percentage leverbare appels. Zijn stelling is dat een nieuw ras in totaal beter moet zijn dan de bestaande rassen.

De volgende rassen passeerden de revue. Peer: Novembra (Xenia), Uta (Gold Sensation) en Elliot (Selena). Bij appel begon de rij met twee nieuwe Elstar mutanten: waarom blijf je niet bij dat wat goed loopt? Vervolgens Pinova (Evelina), de Inova rassen Junami en Wellant, Rembrandt, Maribelle, Pirouette, Dalinco, de Golden Sunshine Line rassen Opal, Sirius en Luna (kruisingen van Topaz x Golden), Delcoros (Autento), Ariane, Juliet en Modi.

Een flink aantal van deze rassen zijn of worden al beproefd op biologische bedrijven zonder dat de deugdelijkheid voor de bioteelt vaststaat.

Wouter liet in zijn presentatie ook goed zien hoe belangrijk de markt en de marketing zijn bij de keuze voor een nieuw ras. Een aantal rassen zijn omgeven met een uitgekiend en aansprekend marketing concept waarin de biologische teelt soms nadrukkelijk figureert. Behalve dat telers een ras kiezen is het ook voorstelbaar dat de afnemers aan telers gaan vragen of zijn een nieuw ras ook biologisch kunnen telen. Een goed ras blijft de basis maar de beleving maakt het tot een succes! Een ras wordt steeds vaker een merk.

Discussie en synthese

In de afsluitende discussie probeerde Pieter Jans Jansonius de verschillende bijdragen met elkaar te verbinden rond de vraag: hoe nu verder met nieuwe rassen. Als aftrap schetste hij dat er op dit moment twee trends zijn binnen de biologische fruitsector in Europa.

Er is een trend die enerzijds een terugkeer naar de gangbare hoofdassen als perspectief ziet. Deels uit frustratie over slechte ervaringen met resistente rassen kiest men voor bekende rassen met marktpotentie doordat ze ook gangbaar worden aangeboden. Anderzijds worden de reeds aangeplante bio-rassen zoals Topaz en Santana niet afgeschreven maar zou de wijze van telen, bewaring en afzet verbeterd moeten worden. Vanuit deze kijk is er minder behoefte aan exclusieve biologische rassen en een biologische veredeling.

De tweede trend zet in op een verdere verdieping van de biologische teelt; een nog betere milieuprestatie en eigen herkenbare rassen met meer potentie dan de huidige bio-rassen. Vanuit deze filosofie is er een grotere behoefte aan nieuwe bio rassen.

Deze trends worden door de deelnemers ook herkend, waarbij opgemerkt wordt dat ze elkaar niet helemaal uitsluiten. Gedeeltelijk horen deze trends ook bij bepaalde afzetkanalen.

De telers hebben eind 2005 gedacht vanuit de tweede trend toen ze aan PPO de onderzoeksopdracht voor het 2e fase rassenonderzoek gaven. Denken ze daar nu anders over? De aanwezigen bevestigen dat de opdracht nog steeds wordt onderschreven. Benadrukt wordt dat het een ras zou moeten zijn

waarmee je na 1 maart op de markt kunt komen. We zouden ons moeten beperken tot de introductie van één nieuw appelras

Om vanuit het huidige rassenonderzoek te komen tot een marktintroductie zijn een aantal vervolgstappen nodig die achtereenvolgens worden besproken.

1. Tweede fase rassenonderzoek moet worden voortgezet met een beperkt aantal rassen. In januari bespreek Bertus Meijer met de begeleidingscommissie zijn voorstel hiertoe. De huidige begeleidingscommissie wil op dat moment een verbreding met meer telers. Zij willen niet met zo'n klein groepje beslissen over zulke belangrijke keuzes. Voorgesteld wordt dat minimaal de afzetgroepen Biofruit en Smilefruit een vertegenwoordiger leveren die ook mandaat hiertoe krijgt van zijn achterban.
De prioriteit moet verder liggen bij het zicht krijgen op de bewaarbaarheid van de nieuwe rassen.
2. Er moeten pilot aanplanten worden voorbereid van een beperkt aantal nieuwe rassen. Optimaal zou zijn dit op 3-5 bedrijven neer te leggen. De resultaten moeten adequaat worden vastgelegd en gerapporteerd. Voor de rassen die nu in de tweede fase staan zou over 5 jaar een eventuele marktintroductie plaats kunnen vinden. Een pilot dient dan toch zeker over 2 jaar te worden geplant. Eigenlijk zouden dus komende winter bomen moeten worden opgezet in de kwekerij.
3. Er moeten contacten worden gelegd met raseigenaren. Bertus wijst erop dat het ook heel belangrijk is om te weten wat de raseigenaren voor wensen hebben ten aanzien van de pilots. Geven ze toestemming? Onder welke voorwaarden? Willen ze meebetalen?
4. Behalve uit het 2^e fase rassenonderzoek zou voor een pilot ook kunnen worden geput uit de reeds geïntroduceerde rassen zoals gepresenteerd. We kunnen ervan uit gaan dat veel zo niet alle rassen bij Henk Kemp al bekend waren bij aanvang van de proef. Veel rassen waar wij nu naar kijken zijn mogelijk al getoetst en ongeschikt bevonden. Bertus Meijer biedt aan dat hij deze informatie voor de rassen die Wouter presenteerde wel wil verzamelen.
5. De verhouding tussen de biologische sector en Inova Fruit is nog steeds niet duidelijk. Met haar eerste keuze recht kan Inova de introductie van een ras voor de biologische sector blokkeren. Er dient snel duidelijkheid te komen over de verhoudingen voor de toekomst.
6. De mogelijkheden voor samenwerking met buitenlandse telersgroepen zou moeten worden gezocht om de mogelijkheden voor gezamenlijke introductie te onderzoeken. Het zou goed kunnen dat de Nederlandse telersgroep te klein is om de rechten van een nieuw ras te verwerven.

Afsluiting

Bij de afsluiting werd gepolst wat de wensen zijn voor de verder voortzetting van de themagroep. Genoemd werd daarbij een (buitenlandse) excursie om een aantal veelbelovende rassen elders te gaan bekijken.

Actielijst

Actie	wie	wanneer
Verzamelen informatie uit NL onderzoek naar de door WvT gepresenteerde rassen	Bertus Meijer	Jan./ Febr.
Verhouding met Inova Fruit verder bespreken	Prisma	1 ^e helft 2010
Contact leggen met buitenlandse telersorganisaties	Prisma	1 ^e helft 2010
Zorgen voor verbreding begeleidingscie. 2 ^e fase onderzoek	Mart Vandewall Pieter Jans Jansonius	Begin Jan 2010
Organiseren verdere activiteiten themagroep	Pieter Jans Jansonius	1 ^e helft 2010